

lágot. Csak azt jeleníti meg, hogy Napóleon fejet hajt Goethe előtt.

23. ALAPFOGALMAK, 221.

24. Lásd Dávidházi Péter: MENJ, VÁNDOR. MENJ! SWIFT SÍRFELIRATA ÉS A HAGYOMÁNYRÉTEGZŐDÉS. Pro Pannonia, Pécs, 2010. 167. Dávidházi Péter megjegyzi, hogy maradandó háborús lábsérülése miatt Thienemann nyilván magára ismert a dagadt lábú Oidipusz alakjában. Ezt megtoldanám azzal, hogy amikor megsérült az aknától, Thienemannt a robbanás ereje a két harcvonal közötti senki földjére vetette, és rövid ideig azt hitte, megvakult. Talán egyfajta őselményről is beszélhetünk. Vö. ÉLETRAJZI BESZÁMOLÓ. In: AZ UTÓKOR CÍMÉRE, 144.

25. Tonio sétája szülővárosában játék is; késlelteti az eseményeket, alig titkolt élvezettel húzza-halasztja a szembesülést azzal, amit lelke mélyén, homályosan úgyis előre tud. A sétára készülődvé kissé megnyugszik, amikor a tükörbe néz: nem fogják felismerni; „*egyre nagyobb bátorságra kapott maszkja mögött, mert az elmemunkától felszántott arca korosabbnak mutatta*” (Lányi Viktor fordítása), mint amilyen idősek az emberek képzelik.

26. Kis lapszus: Thienemann szerint Napóleon a látogatást követően mondta az elhíresült szavakat. Egyébként Goethe visszaemlékezése szerint a „beszélgetés” némileg másképp zajlott, és az értelme is más volt, vö. ESZMECSERE NAPÓ-

LEONNAL. In: Goethe: ÖNÉLETRAJZI ÍRÁSOK. Európa, 1984. 643–648.

27. GERHART HAUPTMANN NYOLCVAN ÉVES. In: *Pász-tortúz*, 11 (1942). 505–507. Csak utalok rá: eldönthetetlen, vajon ezekben az alakokban „*az emberek elsejé*”-t kívánja-e megjeleníteni Thienemann vagy pedig azt az embert, aki valóban lemond minden kitüntető kiváltságáról, hogy „*egy legyen a többi ember között*”. (Arról, hogy bizonyos kultúrákban már maga ez a szókép is azt jelentette, hogy „*a legkíválób minden ember közül*”, illetve hogy az egész világról való lemondás gesztusa igazából a Minden elnyerését célozhatta, Borges írt: VALAKIBŐL SENKI. In: uó: AZ IDŐ ÚJABB CÁFOLATA. Gondolat, 1987. 226–229.)

28. Jóval későbből, önéletírásaiból is idézhetnénk példákat, például a száműzött Rákóczi alakját: Thienemann szerint Szekffü „*az embert*” mutatta fel híres könyvében, a maga dekandenciájával, esendő emberi voltában – amit nem volt képes elfogadni a „*kurucos*” magyar hagyomány. („...NEM LELÉ HONJÁT A HAZÁBAN”). In: Thienemann Tivadar: AZ UTÓKOR CÍMÉRE. ÉLETRAJZI FELJEGYZÉSEK. Pro Pannonia, Pécs, 2010. 19.) (Saját értelmezésében Rákóczi inkább arra példa, hogy hiába kerül haza [poraiban] a teste, ha kiírta magát a magyar kultúrából: mert élete végén már semmi magyar sem volt benne Thienemann szerint, vallásos lélek, egyedül Istennel. Uo., BAD HALL-I NAPLÓ, 63.)

Petrik Iván

HERINGHALÁSZAT VÉGEREDMÉNYBEN

Azt olvasom egy fénylő papírú magazinban a buszon zötykölődve, hogy „a heringhalászat június végén kezdődik a Shetland- és Orkney-szigetekenél (igen, Orkney, majd egyszer mesélek róla), folytatódik július közepén Skóciánál, augusztus végén Doggerbanknél, s Yarmouthszal szemben októberben fejeződik be; míg a flamand partokon novemberben, Felső-Normandia és Sussex között pedig karácsony táján, sőt, Gyertyaszentelőkor”. Mi ez a csodálatos „sőt”? Ami azt illeti, én megelégednék a Gyertyaszentelővel, de hogy „sőt”, az sokkal jobb. Arra nem is mertem gondolni. Mert ha „sőt”, akkor végképp megnyert magának a gondolat, hogy Sussex nekem való vidék. És most nem kizárólag a heringhalászatra gondolok. Mert szabókra, kéményseprőkre, szatócsokra, rendőrökre, költőkre is szükség van Sussexben, meg persze heringre és halászra.

A sussexi címerben hat heraldikus madár repül egy irányban. Hat arany fecske. A heraldikai elemek szimbolikus jelentéssel való felruházása a kései utókor nem túl eredeti szellemi játszadozása olyan dolgokkal, amelyeket már menthetetlenül nem ért. Ezért aztán azt gondolja (az utókor), hogy olyan hülyeségeket mondhat róluk, amelyeket csak akar. Mégis, hogy a hat fecske a hat sussexi járást jelöli, hihetőnek tűnik. Sussex címere viszonylag későn, 1622-ben mutatkozik meg először teljes pompájában John Speed *Theatrum imperii Magnae Britanniae* című térképén. Az eredetit sosem fogtam a kezemben, de készült róla egy meglehetősen jó minőségű másolat még ugyanabban a században. Bleau és Jansson munkája: ezt láttam a saját szememmel. 2800 fontért árulták, és bár közel sem volt ennyi pénzem, eljátszottam a gondolattal, hogy ha eladom mindennem, és a hiányzó összeget kölcsönkérem egy uzorástól, például az akkor még meglehetősen jómódú Faluttától, megvásárolhatnám a térképet, melynek jobb alsó sarkában éppen megkeresztelik Ethelwolf királyt, nem messze tőle pedig két helyen is (a miniatúra alatt és a térképen) ott díszleg az azúrkek háttér előtt egy irányba repülő hat arany fecske.

Még Linné *Systema Naturae*ja és Brisson *Ornithologiája* előtt jelent meg egy vékony, de színes nyomatokkal díszített kiadvány Uppsalában, amely a madárfajokat kísérelte meg összegyűjteni. Hans Christian Storch *Typologia avium* című munkájáról van szó, amelyben egy oldalon szerepel a fecske (*Hirundo rustica*) és a zebra-pinty (*Taeniopygia guttata*). Storch valószínűleg sosem látott zebra-pintyot, mert egyébként nem feltételezte volna, hogy a fecskével rokon. Véleményével, anélkül, hogy ismerték volna, látszólag egyetértettek fiaim, akik az eresz alól próbáltak meg fiókákat szerezni a zebra-pintypárnak, mivel azok képtelennek mutatkoztak kikölneni a csöppnyi tojásaikat. Arról, hogyan jutottunk hozzájuk, még lesz szó, mivel meglehetősen hétköznapi történet, és az ilyenekből manapság hiányt szenvedünk.

A zebra-pintyeket eleinte nagy kereskedelmi hajók rakterében hozták Ausztráliából Európába. Rengeteg közülük elpusztult a hosszú hajóúton, ezeket a tengerbe szórták, és az angol nyelvben a döglött pinty (*perished finch*) kifejezés érdekes jelentésárnyalatokkal gazdagodott. Utalhatott büzre, de mégis inkább tetemes mennyiségű, mégsem érzékeny veszteségre. A zebra-pinty az európai heraldikában ezután sem vert gyökeret. Egyetlen nyugat-londoni kocsmá ismert, amely (nem annyira a döglött, mint inkább a féllábú) zebra-pintyben találta meg ihletett címerállatát. A napóleoni háborúk idejében azonban buzgósgánkban Nelson vérebéhez címezték, és így sokáig nagy népszerűségnek örvendett.

Vannak helyek, amelyek nem kerülhetik el a sorsukat, így a Nelson is gyorsan elvesztette mindazokat a jellegzetességeit, amelyek egy szolid étteremhez kapcsolódhatnak, és elég ócska lebujs lett. Persze nem olcsó, de roppant gyanús. Itt találkoztunk néha (a hét közül) a legidősebb fiammal (nevezzük, Swift után, Jonathannak). Meghívtam egy italra. A rossz lelkiismeretem hajtott hozzá, és nem csupán neveltetésének hiányosságai miatt éreztem kellemetlenül magam. Első félresikerült magyarországi kalandjukat többé-kevésbé nekem köszönheti. (Hogy mi is volt ez egészen pontosan, most nem érdekes.) Én adtam ugyanis felesége kezébe egy régi, de nagyon meggyőzőnek tűnő, és annyi bizonyos, hogy korának tudományosságát messze meghaladó művet. Nem is könyvről, csak egy kéziratról volt szó, és bár találtam bizonytalan utalásokat, amelyek szerint nyomtatásban is megjelent, egyetlen példányt sem sikerült felkutatnom. Az „Itinerarium geognosticum continens regionum, insularum, montium, promontorium terrarum Hungariae” azonban hiányosan jutott hozzám. A térképmellékleteit valaki

kiemelte a kéziratcsomóból. Térképek, ábrák nélkül September nem vette meg. Nem vitatkoztam, a kötetet így alig-alig lehetett használni. Ez nekem a Madgwick Lane-en nem okozott különösebb gondot, de amikor Jonathan a campus Cumanorumot keresve bolyongott a nagy magyar síkságon, egészen másképp érzett. Arról nem is beszélve, hogy a kézirat teljesen máshol tüntetett fel határokat. Előfordult, hogy egy jelentéktelennek tűnő folyót átúszva fegyvert szegeztek a mellének, és hiába átkozta őket Nelson vérebére hivatkozva, alig kerülte el a börtönt. Talán ezek a mesebeli, ép ésszel nem magyarázható körülmények okozták, hogy vonzódni kezdett az *Ezeregyéjszaka* világához, s amikor Chichesterbe visszatért megfáradtan, elkínózva, valószínűleg feleseggel, egyre szemtelenebb kölykökkel, úgy gondolta, levonul a föld alá, és Seherezádé néven pizzériát nyit. Ahogy két könyökére támaszkodva a pult fénykörébe hajolt, szemébe omló fekete haja eltakarta jobb szemhéján a vágást, és mivel alig pár négyzetméteren mozgott, inkább táncolt, nem lehetett észrevenni, hogy biceg. Azt állította, megszerette a nyugodt életet. Frissen szabadult kasszafűrókkal vitatkozni és nem vámtisztviselőkkel, hamiskártyásokat kidobni zárórákor, nem pedig üvegviszaváltó előtt állni sorban. A hideg rázott a szavaitól. Mégis elhittem neki mindent, még azt is, hogy a pizzát Magyarországon szerette meg. Sőt azt is, hogy fizetett a receptért (hogyan kell a tésztát, ketchupot, sonkamaradékot nejlonsomagolásban mélyhűtőben lefagyasztani, aztán a felforrósított sütőben hirtelen úgy megkapatni, hogy a tészta széle megégyjen, de belül még fagyos maradjon). Nem volt túl jó passzban, amikor hazajött. Mégis mindig visszavágyott. Sussex elmúlt bennem – mondogatta boldog-boldogtalannak.

John Speed készített egy világtérképet is, ennek már anyanyelvén adott címet: *A new and accurat map of the world*. Ezt tartottam a kezemben Septembernél, a vén régiségkereskedőnél. Kis boltja a fürdő- és serfőzőház mögött mindig nyitva állt. Odajártam egy időben melegedni, mert az öreg fázós volt, és a hűvösebb napokon már szeptemberben jól bedurrantott a kokszos kályhájába. Az izzó szemű fémküklopsz az üzlet hátsó részében, közvetlenül egy nagy asztal mellett állt. Ott szöszmötölt September általában. A kályha egyáltalán nem füstölt, mégis fojtogató, különös szag áradt belőle. Minél közelebb mentem az asztalhoz, annál jobban éreztem. Elöl a kirakat mögött alig. Ezért aztán jobbára az ajtónál, a nagy térképfoliánsoknál ácsorogtam. Lapozgattam a színes foltokkal préselt tékába egymásra halmozott finom tapintású íveket. Még ott is elég meleg volt, onnét kiabáltam hátra az öregnek, ha valami mondanivalóm akadt, vagy olyasmit kérdezett, amire tudtam válaszolni. A gyerekek közben munka után jártak, az anyjuk a templomban imádkozott, hogy ne kelljen eladni a házunkat a Madgwick Lane-en, vagy jöjjön már a kedvező szél, és végre hajóra szállhassak.

Faluttát, az igazi Faluttát csak én ismertem. (A nem igazi Faluttát sem sokkal többen, de erről nem szeretnék beszélni.) Senkit sem érdekelt, senki sem kérdezett róla; pontosabban miután Falutta megmentette az életemet, és én ezt persze úton-útfélen elmondtam mindenkinek, néhányan feltették a kérdést: az a vén szivar a lehugyozott nadrágban? Egyszer majd azt is elmesélem.

September nem szerette a hivatlan vendégeket, még akkor sem, ha komoly szándékkal érkeztek. Nem bízott senkiben, csak saját évtizedes kapcsolataiban (nem kell félteni, megélt belőlük). Ködös ősz volt, a boltban fuldokoltam a melegtől, remegett a kezemben a kézi színezésű és a legújabb felfedezéseket is feltüntetető térkép. Ekkor említette September Faluttát. Azt mondta, magányos, mogorva ember, gyakorlatilag mindenkit utál, így aztán barátokkal nem büszkélkedhet. Gyanúsították gyilkossággal, rablással,

kalózkodással, de az a hír járta, hogy lehet mellette pénzt keresni. Igaz, ha rosszul sülnék el a dolgok, örülhetek, ha az adósok börtönében kötök ki.

A Seherezadében találkoztunk. Nem. Mégsem. Amikor Falutta először próbált becsapni, Jonathan a feleségével és a gyerekeivel már visszatért Magyarországra. Egy buddhista kommunába vonultak vissza. Hihetetlen, de volt ilyen arrafelé már akkor is. Valahol Zalában. Az asztal túloldalán (ha nem is a Seherezadében) összenyomott cylinderben kétes fickó üldögélt (ő volt Falutta). Ősz-szürke haja csimbókokban lógott ki a cylinder alól, két lófoga utat talált a lefittyedő alsó ajka fölött a szabad levegőre. Erős, magas homloka és bozontos szemöldöke mégis temetői méltóságot kölcsönzött kiábrándító személyiségének. És ezt a kölcsönt néha bizony furcsán fizette vissza. Mosolyogva emelte a tétet. A madaraink kellettek neki, a két zebra-pinty, akik, miután Jonathannak már nem volt szüksége rá a bárpult megvilágításához, visszakapták kalitkájukat. Az Ezredes otthonosan himbálózott egyetlen lábán.

A papírpénzeket (drahma, peso, dollár, frank) már eltette Falutta, betegen csillogott elzöldült, kicserepesedett szája: aranyakat vett elő. Hamis – gondoltam minden ok nélkül.

Kellettek neki a madaraim, különösen a féllábú. Azt akár külön is megvette volna. Nem választom szét őket – mondtam hittel, amit úgy értettem, hogy nem eladók. Az igazán jó kereskedő nem adja el akárkinek a portékáját (ennyit már megtanultam Szeptembertől). Falutta mégsem úgy értette. Az állat dörzsölte, és kimondott még egy számot. Félreérthetetlenül a leszámolandó aranyak mennyiségét nevezte meg. Elképedtem. A családomra gondoltam (feleségemre és Jonathan törekeny öccseire), akik kint vártak a kocsmá előtt, és természetesen Jonathanra, aki a megvilágosodást keresi a kontinens köldökében. Hideg eső esett, biztos azért fohászokodtak, hogy jöjjenek minél hamarabb. A gyerekek azért is, hogy hozzam vissza a madarakat.

Van egy különleges órám – mondtam bátortalanul azoknak az embereknek a színtelen hangján, akik nem győzhetnek, de sosem győzik le őket. A vén csirkefogó vetett rá egy pillantást, unalmat erőltetett az arcára (másnap három hajója indult útnak az északi tengerek felé, előző nap kettő futott be), de láttam rajta, hogy érdekli. A madarak és az óra – kacsintott rám, és kimondta az előbbi szám kétszeresét. Csak az óra – mondtam én immár magabiztosan. Felírta az asztal lapjára a szám egynegyedét. Meg fogunk egyezni – nyugodtam meg, és kértem még egy fazék sört. Ezúttal neki is.

Eladtam tehát az órámat. Falutta úgy tett, mint akinek fogalma sincs róla, ki az a Peter Henlein. Mint aki nem tudja, nincs tudatában annak, hogy egy Peter Henlein-órát vásárolt. Egy igazi nürnbergi tojást 1512-ből. Felnýtottam a tetejét, és megmutattam, hogy hajszárlugó helyett még disznósörtét tettek bele. Falutta bólogatott, és megadta az árát, mintha mégis tudná, ki az a Peter Henlein. Talán tudta is.

Aztán nagyot fordult a világ. Jött a tőzsdekrach, a tengerentúli háború, az olajárrobbanás, az általános sztrájk, a hitelválság, a túltermelési válság és különféle szakértői kormányok, amelyek mindenfelé hirdették, hogy az éhhalál az emberiség természetes állapota, sőt, talán csak a tifusz van jobb hatással az ember jellemére. Ezeket is a régiségboltban hallottam. Én magam nem vagyok valami nagy újságolvasó, Szeptember viszont ragaszkodott a tájékozottság minden dimenziójához. Mi úgy-ahogy megvoltunk, a műkereskedelem felfutóban volt, egyre jobban fizettek a szépirodalmi kiadók, és a heringhalászat is hozott valamit a konyhára. Ha pedig mégis megszorultunk, küldött pénzt Jonathan Magyarországról. Falutta viszont tönkrement, és bizony nem állt jól

neki a szegénység. September megsajnálta, és felfogadta mindenesnek. Rendesen dolgozott, nem hivatkozott sosem a régi időkre, elfogadott mindent, úgy, ahogy jött. Gyújtóst aprított a fészerben, vizet forralt a nagy lábosban, elvágta a tyúk nyakát, villanyt, vízvezetékét szerelt, segített a piacon, letisztította a kicsírázott krumplit, át is pakolta, levakarta a rossz késsel a penészt a folyosó faláról, hipózta a helyét, kiszedte a kullancsot a kutyából, kiütötte a fölösleges szemet a láncfűrészből, szirupot főzött darazsak ellen, morgott a kilazult padlótégla miatt. Szóval sokat segített. Sőt, hasznát lehetett venni a boltban is.

Ez pedig így kezdődött. Faluttában megmagyarázhatatlan vonzalom ébredt a kották iránt. A kottákat a térképek mögött tartotta September, a fal mellett. Két vagy három hosszú polcon sorakoztak a zeneszerzők sorrendjében. Ennek volt akkoriban a legkisebb forgalma, így a boltban a térképek és a kották által bezárt sarok bizonyult a legnyugodtabb helynek. Egészen addig, amíg Falutta nem kezdett ott kotnyeleskedni. Ha csak tehetette, ha volt pár szabad perce, rögtön ott termett, és engem a térképek felé tuszkolva elfoglalta helyét a polcoknál. September eleinte csak csodálkozott Falutta zenei érdeklődésén, de amikor tudálékoskodott, az kifejezetten bosszantotta, hiszen a lehető legrosszabb módon tette: a megoldásokat már ismerte, a problémákat még nem.

Egy alkalommal kezébe akadt egy Johann Urban Alois Hoffstetter-kotta. Kérdőn mutatta a fejem felett Septembernek, mire ő visszaintett, hogy tegye le.

– Nem az az érdekes. Azt nézze meg, ami alatta van!

Falutta arcán széles vigyor futott szét, olyan eleven jókedv uralkodott el rajta, amelyen talán csak hitelezői halálakor.

– Ó, igen, Roman Hofstetter és a 8 gamba concerto, hát ezért volt ismerős a név. A másik Hoffstetter.

– Nincs közük egymáshoz – jelentette ki szárazon September. A reszelős hangsúlyokra felfigyeltem, ráadásul Falutta nem hagyta annyiban.

– Már hogyne volna, hiszen testvérek voltak!

September hangja nagyon finom regisztereiben megremegett.

– Elég megnézni a két kottát, és látni fogja, hogy nincs közük egymáshoz.

Közben elővett egy szakácskönyvet, amelyet Hoffstetter mint az amorbachi kolostor konyhamestere írt, de ezt már nekem mutatta. Tudta rólam, hogy amikor tehetem, fokhagymás olívaolajban pácolt főtt fűrjtojást reggelizem.

– Bencés volt? – kérdeztem közönyösen.

– Bezony – válaszolta Septembert megelőzve Falutta. – És nemcsak konyhamester, hanem karvezető, sőt, prior.

Ez sokkal jobban érdekelt, mint a zene, amihez semmit sem értek. Egyedül Haydnt szeretem. Az egészet csak azért tartottam fontosnak megemlíteni, mert a Hoffstetterek emlegetésére rögvést elősétált emlékeim rejtekéből Klopftetter Mária. Klopftetter Mária nem tudja viszonzni ezt a szívességet Roman Hofstetternek, mert ő még sosem jutott az eszembe magától. Klopftetter Mária létezéséről is csak onnan van biztos tudomásom, hogy Jonathan néha felemlvelte. Nem állítom, hogy szenvedélyes szerelemmel.

Még mielőtt eltűntek másodszor is Magyarországon, sőt még mielőtt belevágott a Seherezádéba itt Chichesterben, de már azután, hogy felhagytak a földgázkereséssel, pár évre egy kisvárosban rekedtek az Ipoly partján. Egyszer majd elmesélem azt is, miért. Első szállásadónőjük volt Klopftetter Mária körülbelül.

Az apró és igen régi épület, amelynek tetőterébe költözött Jonathan a családjával, és amelynek alagsorában egy kisállat-kereskedés húzódott meg, két nagyra nőtt bérkaszárnya között szorongott. Még a világhírű Kossuth Lajos építtette ama nevezetes élet-halál harc során (fennmaradt számos saját kezével írt levele, melyben utasításokat ad az épület tervezésével és megépítésével kapcsolatban, és még több, amelyben sürgeti a befejezését), bár nem tudni, miért volt olyan fontos neki. Egyesek szerint ez a kicsiny épület rejti annak a titkos folyosónak a bejáratát, amely a közeli erődítménybe vezet. A feltételezés különösen akkor lesz igazán érdekes, ha tudjuk, az erődítmény voltaképpen börtön. A házat viszont a Klopftetter család birtokolta generációkon keresztül, mégis úgy alakult, hogy egy idő óta Mária az államtól bérelte. Igaz, nagyon jutányos bérleti díjért. Ennek a részletei nem ismertek. És talán nem is érdekesek. Jonathan legkisebb fia (nevezzük, Joyce után, Jamesnek) sokat őgyelgett a kisállat-kereskedés kirakata előtt. A halakat, az ékszerteknősokeket bámulta, aztán, ha összeszedte a bátorságát, belépett a boltba. Nem tudott vásárolni semmit, az apja túl fiatalnak tartotta még ahhoz, hogy zsebpénzt adjon neki (igaz, ez felnőttkorára sem változott). Még a legolcsóbb guppira sem tudta összeszedni azt a pár fityinget, ráadásul a szülei hallani sem akartak arról, hogy állatokat tartson a tetőtérben. Egy hegyomlászerű alak ült mindig a sarokban. Még fiatal, de a kis James már öregnek látta. Borostás, kemény arca, kancsalsága (ami miatt sokáig azt hitte a gyerek, hogy egyik szeme üveg) vénné tették előtte. Háromlábú sámlin ült a pult mellett, a zsákokban álló madáreleség előtt. A pult másik oldalán Klopftetter Mária körülbelül rá sem hederített. Mindkettőtől egyformán irtózott, megszólalni sem mert. Mégis erőt vett magán, mert bent egészen elbűvölte az egymás fölé rakott akváriumok sora és az óriási arapapagáj a sarokban. A horgászfelszereléseket csak messziről csodálta, mert körülbelül a Klopftetter Mária mögötti polcokra pakolták fel őket. Kedvenceit, a két zebrapintyet azért nem látta közelről sosem, mert István (nevezzük így a nagy magyar író, Örkény után) mellett ugráltak egy szűkös kalitkában. Gémberedett, göcsörtös ujjjaival etette őket, amikor nem akadt más dolga. Egy fanyelű, kopott párbajpisztolyt is beerőszakolt a rácsok közé, arra ültek a madarak. Mivel ez bevált, egyre hóbortosabb ötletei támadtak. Betuszkolt egy narancs-sárga belsejű tengeri kagylót, néhány kinintablettát, egy memorandumot az ENSZ Biztonsági Tanácsához a KGB-tisztek politikai szerepvállalásáról és egy gombolyag fonalat. Ez utóbbit nem kellett volna.

Egy délután arra érkezett a kis James a boltba, hogy Klopftetter Mária körülbelül István helyén áll szolid kétségbeeséssel. István az ajtó mögé húzódott, onnét bámulta a kalitkát akváriumzöld arccal. A bedugdosott és összegubancolódott fonal rácsavarodott a tojó egyik lábára, és hiába próbálták, nem tudták leszedni. Vágni nem lehetett anélkül, hogy meg ne sértsék a megfoghatatlanul vékony pintylábat. A madár addig vergődött, ugrált, repdesett és totyogott, amíg egészen megszorult rajta a halványlila pamut. A megkötözött láb lassan elhalt, majd egy többszörösére duzzadt nyári délután, ami nem volt semmi egyéb jó, mint hogy leessen egy pintyláb, leesett. A tojó pár napig billegett csupán, aztán magabiztosan megállt a maradék egyetlen lábán.

Miközben Jonathan fia nézte a féllábú madarat, észre sem vette, hogy minden félelme és idegenkedése ellenére beszélgetni kezdett Klopftetter Máriával körülbelül a madarakról. És aztán, szinte magától értetődően, Istvánnal is.

De ez az egész családtörténeti magyarázkodás (afféle összeesküvés-elmélet) végtelenül egyszerű, egyértelmű, azaz eltéveszthetetlen, nem szükséges további fejtegetésekbe bocsátkoznom. Azon tökéletesen hétköznapi események láncolatának a leírását, amely-

nek eredményeként a kis James a háromlábú pintypárt megkapta születésnapjára, nyugodt szívvel elhagynom.

Annyit még meg kell jegyeznem, hogy az unokám életében egyszer beugrott értem September boltjába, s hogy miért nem talált ott, most nem érdekes. Aznap mind a ketten ugyanarra készültünk, és ugyanazt tettük, csak én éppen gyorsabb voltam. A tettekészség nagyon hiányzik ebből a generációból. Faluttát rögtön felismerni vélte (valami fennakadt benne, ilyet érezhet a csuka, amikor belevágódik a wobblers szájába). Falutta nagyon megvénült az utóbbi időben, és fél szemére megvakult. James kicsit megütközött a látványon. Mint egy mumifikálódott kéményseprő, ez volt az első gondolata, amint belépett a boltba és meglátta. Mivel sietett, ez a felismerés éppen csak meglegyintette, ahogy rossz szag furakodik az orrukba Bakonyszentlászló előtt, a szeles marhatelep mellett elhaladva. (Így szokta mondani legalábbis Jonathan.) James egy pillanatra megállt, de rögtön hátrahőkölt, majd ugyanazzal a lendülettel kifordult a csörömpölő ajtón. September, aki mint a legtöbb régiségkereskedő, kortalan és attól tartok, halhatatlan is, nem lepődött meg semmin. Falutta gyakorlatilag süket is volt már, észre sem vette, hogy valaki belépett a boltba.

Én közben már messze járok, zötykölődöm a buszon, távolodom a régiségbolttól, Septembertől, Jonathantól, Faluttától. Szeretném, ha ezt mindannyian félreértenék, ahogy megmagyarázhatatlanul esik bizonyos tárgyakra a fény Bois de Boulogne-ban, leginkább bizonyos festők vásznain. Ez még távolabbra sodor, már nincs visszaút, pontosabban egyetlen kavicsal felszórt út vezet a fák között. Gustave Moreau rekedt hangon magasztal egy tóparti vendéglőt, amiről mégis eszembe jut még egyszer, utoljára Falutta. Pontosabban az a mozdulata és a rekedt hangja, ahogy utánam szólt a nagybani piac melegedőjének ajtajából. Félálomban bolyongtam a városban, s hogy meghal-lottam az ismerős hangot, megtorpantam a járda szélén. Nem léptem tovább az úttestre, mert kíváncsi voltam, ki ennek az ismerős hangnak a tulajdonosa. Abban az irtóza-tos pillanatban őrült sebességgel egy kocsi rohant el előttem, s mire ráeszméltem, hogy Falutta kérdezte, nem érdekelné-e egy hamis Matisse-kép, azt is megértettem, hogy ezzel a hülye kérdésével megmentette az életemet. Visszaléptem, hogy megköszönjem neki csodás megmenekülésemet, de a szél abban a pillanatban kivágta a rozoga üveges ajtót, bele egyenesen az arcomba. Egy szilánk a szemhéjamat hasította fel, egy másik, természetesebb, a lábfejembe állt. A buszon mindez csak arra volt elég, hogy ne legyek teljesen elégedetlen a sorsommal. Mert az éles februári szél, még így üvegen keresztül is annyira fájdalmasan fúj, hogy minden pillanatban megbántam óvatlanságomat. Miért kell nekem ez? Elmesélhetném részletesen, de itt talán elég annyi, hogy ismét nem bírtam ellenállni a kísértésnek. Ahogy jöttek az újabb és újabb hírek. Először Shetland és Orkney felől, aztán Doggerbank, nálunk pedig még semmi. Karácsonykor is úgy csillogott a tenger, mintha ebben az évben nem tévednének felénk a heringek. Aztán felhívott Arundel. Három hajója vár útra készen, de hiányzik még pár ember, és Land's endet már elhagyták a halak. Másnap Portlandnél látták őket. Hajnalban még éppen felfértem egy kikötői buszra. Sok ismerős arcot láttam magam körül, ami már önma-gában megörvendeztetett. Forró grog, a párás levegőtől elhomályosuló ablakok, keser-nyés dohányfüst ígérete. A rozoga Ford nagyokat ugrott a rossz úton, egymásba kapaszkodva magunkban átkozódtunk. Beruházhatna már a társaság egy új buszra. De amikor megláttuk a tengert, megjött a hangunk, néztük a nedves szelet szurkáló árbocok soka-ságát, és elkezdtünk készülni. Ilyenkor már nagyon rossz a szárazföldön. Mindenki arra vár, hogy imbolyogni kezdjen a lába alatt a hajó, és belemarjon a tenyerébe a vastag hajókötél.